Eduskunta
LaV@eduskunta.fi

Keskusrikospoliisin Rikosteknisen laboratorion lausunto kansalaisaloitteesta KAA 5/2020

Yleistä

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisin Rikostekniseltä laboratoriolta kirjallista lausuntoa kansalaisaloitteesta KAA 5/2020. Kansalaisaloitteessa ehdotetaan rankaisemisen poistamista kannabiksen käytöstä, pienen määrän hallussapidosta ja muutaman kannabiskasvin kasvattamisesta. Lausunnonantajana Keskusrikospoliisi käsittelee aluksi lausunnossaan kansalaisaloitteen vaikutuksia yleisesti rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan näkökulmasta ja sitten pääasiana esitutkintaan liittyvien rikosteknisten tutkimusten näkökulmasta.

Yleisellä tasolla Keskusrikospoliisi ei tue kyseistä kansalaisaloitetta (KAA/2020). Keskusrikospoliisi yhtyy Poliisihallituksen asiassa antamaan lausuntoon. Lisäksi oman tehtäväkenttänsä näkökulmasta Keskusrikospoliisi korostaa, että huumausaineiden tuotanto ja kauppa ovat lähtökohtaisesti järjestäytyneen rikollisuuden ydintoimialaa. Mikäli rangaistusuhka kannabiksen osalta esitetyllä tavalla poistettaisiin, alentaisi se Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan kynnystä kannabiksen kokeiluun, mikä voi johtaa käyttäjämäärien sekä kysynnän lisääntymiseen, jolloin huumausainekaupassa vaikuttavat järjestäytyneen rikollisuuden toimijat nopeasti vastaisivat kysynnän kasvuun.

Edelleen voidaan todeta, että havaittu huumausaineiden käytön kasvu (kannabis mukaan lukien) näkyy poliisin tehtävissä esimerkiksi kotihälytyksissä, rattijuopumustapauksissa sekä omaisuusrikoksissa. Tältä osin jonkin huumausaineen käytön kasvu tullee lisäämään edellä mainittuja poliisitehtäviä erityisesti niin sanottujen ongelmakäyttäjien osalta. Keskusrikospoliisi myös katsoo, että minkä tahansa huumausaineen - tässä tapauksessa kannabiksen - käytön ja hallussapidon rangaistusuhan poistaminen voi käyttäjämäärien lisääntyessä lisätä yleisesti huumausaineiden käytöstä johtuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä lisätä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden syrjäytymistä.

Koska lausuntoa on pyydetty erityisesti Keskusrikospoliisin Rikostekniseltä laboratoriolta, painottuu tämä Keskusrikospoliisin lausunto asian käsittelyyn rikosteknisten tutkimusten näkökulmasta.

KESKUSRIKOSPOLIISI
Rikostekninen laboratorio
Jokiniemenkuja 4, PL 285, 01301 VANTAA

Puh. +358 295 480 141

Rikosteknisen laboratorion asiantuntijanäkemys

Rikosteknisen laboratorion huumausainetutkimukset

Rikosteknisessä laboratoriossa tutkitaan poliisin takavarikoimia epäiltyjä huumaus- ja lääkeainenäytteitä vuosittain noin 16 000 kappaletta. Kannabiksen psykoaktiivista ainetta tetrahydrokannabinolia (THC:tä) sisältäviä näytteitä tutkitaan vuosittain noin 2500 kappaletta. Käyttörikoksiin liittyviä näytteitä ei pääsääntöisesti tutkita laboratoriossa. Tämä koskee kannabiksen osalta alle 15 gramman näytteitä, joista THC tunnistetaan pikatesterin avulla. Vuonna 2020 tutkituista, THC:tä sisältävistä näytteistä, noin puolet ovat olleet painoltaan alle 25 grammaa. Pienien kannabisnäytteiden saapuminen laboratorioon johtuu esimerkiksi siitä, että samaan kokonaisuuteen liittyy myös muita huumausaineita tai suurempia määriä kannabista.

Kannabiskasvien ja kukintojen lisäksi laboratoriossa todetaan THC:tä päivittäin myös muista näytemateriaaleista, esimerkiksi rouheista, hasiksesta, öljyistä, nesteistä, rasvoista, jauheista, kapseleista tai elintarvikkeista (esim. voista, suklaasta, leivonnaisista tai karkeista). Kasvimateriaaliin voidaan myös lisätä siihen alun perin kuulumattomia huumausaineita. Esimerkiksi synteettisiä kannabinoideja tai muita huumausaineita voidaan imeyttää kasvirouheeseen. Myös pienet näytemäärät edellä mainittuja materiaaleja vaativat laboratoriotutkimuksia, koska visuaalinen tunnistaminen tai pikatesteri eivät riitä toteamaan näytteen mahdollisesti sisältämiä huumausaineita.

Aloitteen suhde huumausainelakiin ja esitutkinnan toteuttaminen

Kannabiskasvi (Cannabis Sativa L.) ja sen sisältämä THC on huumausainelain (373/2008) nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (543/2008) mukaan huumausainetta. Aloitteen ehdotuksen mukaan kannabiksen käytön sekä pienimuotoisen kasvattamisen salliminen tapahtuisi muuttamalla rikoslakia kannabiksen osalta, puuttumatta THC:n huumausaineluokitteluun.

Laboratoriotutkimuksissa näytteistä tunnistetaan kemiallisten analyysien avulla niiden sisältämät huumausaineet, esimerkiksi THC. Kannabiksen pikatestereiden tunnistus perustuu myös THC:n toteamiseen. Näillä keinoilla näytteistä todettu THC voi olla peräisin kannabiskasvista tai synteettisesti valmistettu. Rikosteknisellä laboratoriolla ei ole valmiuksia kasvilajin tunnistukseen, eikä näytteiden sisältämän THC:n alkuperän toteamiseen.

Rikosteknisen laboratorion näkemyksen mukaan kansalaisaloitteen mukaisen hallussapidon laillistaminen ei tulisi vähentämään laboratoriotutkimusten tarvetta ja tutkimusten suorittaminen olisi osittain mahdotonta toteuttaa nykyisten menetelmien avulla.

Kannabiskasvin tuotto ja ehdotettu 25 gramman rajaa-arvo

Rikostekninen laboratorio pitää aloitteessa mainittua 25 gramman raja-arvoa ongelmallisena niin mahdollisen kasvattajan, kuin esitutkintaa suorittavan viranomaisen kannalta. Kannabiskasvin tuottoarvion (kukintojen paino) on aikoinaan määritetty olevan vähintään 25 grammaa per kasvi. Nykytekniikan avulla tuotot ovat huomattavasti suurempia. Rikosteknisen laboratorion vuosina 2016-17 tekemän otannan perusteella tuotto per kasvi oli keskimäärin 70 grammaa. Belgiassa toteutetun tutkimuksen perusteella tuotto per kasvi oli 48 grammaa (Vanhove, 2012). Yksittäisen kasvin tuotto voi olla jopa 100-500 grammaa. Tuoton arviointi ainoastaan kasvien lukumäärän perusteella on vaikeaa, koska kasvatusolosuhteilla saantoa voidaan merkittävästi parantaa (Vanhove, 2017). Kasvattamalla neljää kukkivaa kannabiskasvia voi käytännössä pitää hallussaan yli kiloa kukintoja. Kyseinen määrä vastaa törkeää huumausainerikosta. Lisäksi tarkastushetkellä irrallisten kukintojen tai kannabistuotteiden laillisuuden toteaminen aiheuttaa myös haasteita, koska ei ole keinoa yhdistää niitä laillisesti kasvatettuun kannabiskasviin.

Kannabiskasvin muut osat ja kannabistuotteet

Rikostekninen laboratorio haluaa myös tuoda esiin, että lakialoitteessa ei ole huomioitu kannabiskasvin muita kasvinosia, esimerkiksi lehtiä, jotka sisältävät noin 1-2 painoprosenttia huumausaineeksi luokiteltua THC:tä. Samoin on jäänyt huomiotta kannabiskasvin materiaalin edelleen työstäminen, esimerkiksi prässääminen hasislevyiksi tai uuttaminen kannabisöljyksi, joissa THC-pitoisuudet voivat nousta hyvinkin korkeiksi. Kukintojen työstäminen kannabistuotteiksi hankaloittaa siis määrän arviointia. Näille konsentraateille ei laboratorion näkemyksen perusteella voida omaksua samoja määrällisiä raja-arvoja kuivattujen kukintojen kanssa.

Liikennejuopumustutkimukset

Rikostekninen laboratorio korjaa aloitteen virheellisiä tietoja liittyen liikennejuopumustutkimuksiin. Kyseiset tutkimukset tehdään aina verinäytteistä. Laboratoriotutkimuksessa kannabiksen käyttöä selvitetään sen huumaavan aineen THC:n sekä THC:n aineenvaihduntatuotteen karboksitetrahydrokannabinolin avulla. Aloitteessa mainitun THC:n biologisesti inaktiivisen aineenvaihduntatuotteen yksinomaista löytymistä verestä ei tulkita rattijuopumukseksi. Nykykäytännön mukaan rattijuopumuksesta tuomitseminen tapahtuu vain, jos verestä on todettu ajokykyä heikentäviä aineita. Rattijuopumustutkimuksissa ei ole mahdollista selvittää onko elimistöstä löytynyt THC peräisin kannabiksen vai synteettisen THC:n käytöstä. Kannabista ei tulisi rajata pois Rikoslain 23 luvun 3 §:n momentista, jossa rattijuopumuksesta säädetään.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos Robin Lardot

Rikoskemisti Laura Hintikka

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Viitteet

Vanhove W, Surmont T, Van Damme P, De Ruyver B. (2012) Yield and turnover of illicit indoor cannabis (Cannabis spp.) plantations in Belgium. Forensic Sci Int. 2012 Jul 10;220(1-3):265-70.

Vanhove W, Maalsté N, Van Damme P. (2017) Why is it so difficult to determine the yield of indoor cannabis plantations? A case study from the Netherlands. Forensic Sci Int. 2017 Jul;276:e20-e29.